

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten (SOU 2025:88)

Ert diarienummer: KN2025/01543

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Värmlands län instämmer i utredningens problembeskrivning kring riksintressesystemets tillämpning och behov av översyn. Länsstyrelsen avstyrker dock utredningens förslag om att lyfta över hushållningsbestämmelserna till en ny lag eftersom Länsstyrelsen inte ser att den övergripande problematiken kring riksintressesystemet möts av förslaget. Länsstyrelsen avstyrker även förslagen om tidigt besked, områdesanvändningsbesked och processen för att ta fram dessa besked.

Ny lag om hushållning med mark och vattenområden

Länsstyrelsen i Värmland avstyrker utredningens förslag om att bryta ut hushållningsbestämmelserna till en ny lag. Länsstyrelsen instämmer dock i det vi uppfattar som utredningens huvudbudskap, att det tidiga beskedet bör avse just frågan om tillämpning av hushållningsbestämmelserna. Det finns en logik i att särskilja avvägningen mellan hushållningsbestämmelser, från övriga delar i tillståndsprövningen.

Länsstyrelsen anser dock att utredningens förslag till ny lag inte möter den övergripande problematiken med tillämpningen av riksintressesystemet. Vidare bedömer Länsstyrelsen att det tidiga avgörandet både kan förlänga en prövningsprocess och komplicera den slutliga prövningen.

Om förslagen genomförs uppfattar Länsstyrelsen att ett av miljöbalkens syften, nämligen att samla miljölagstiftning inom

gemensamma ramar och processer, inte längre uppnås. Många bestämmelser som ingick i den tidigare miljölagstiftningen, bland annat hushållningsbestämmelserna, har fått en vidare tillämpning i och med miljöbalken, vilket också var syftet. Genom att placera dessa bestämmelser i en ny lag ramas de inte längre in av bland annat de inledande hänsynsbestämmelserna i miljöbalken. Länsstyrelsen befarar att detta kan leda till att ett område vid en tidig prövning kan bedömas som lämpligt för visst ändamål, men att samma område inte bedöms vara bästa platsen vid en prövning där även andra kapitlet i miljöbalken ska vägas in.

Natura 2000

Länsstyrelsen anser att det är olyckligt att frågan om art- och habitatdirektiven lämnats utanför utredningen. Den nya lagen om hushållningsbestämmelser riskerar att skapa otydlighet, då man i utredningen framhåller att prövning av tillåtlighet enligt Natura 2000 bestämmelserna inte görs i samband med det tidiga områdesanvändningsbeskedet. När till exempel domstol bedömt att en åtgärd medför en skada på ett Natura 2000 område ska en särskild tillåtlighet för att tillåta skadan inhämtas från regeringen. I dessa fall kan förslaget leda till att samma åtgärd prövas av regeringen vid två tillfällen, vilket riskerar att inte nå utredningens syfte att effektivisera och förtydliga dessa prövningar. Det finns då en risk att ett positivt tidigt områdesanvändningsbesked från regeringen allmänt uppfattas som att tillstånd enligt Natura 2000 kan erhållas för den aktuella platsen. Förslaget bygger därmed in nya, oönskade, kommunikativa svårigheter vilket enligt Länsstyrelsen är olyckligt.

För att tydliggöra vad som omfattas av den tidiga prövningen, bör regleringen i nuvarande 4 kap. 8 § MB kvarstå. Natura 2000 områden skiljer sig tydligt från övriga riksintressen, och som framhålls på många ställen i utredningen ska det tidiga beskedet inte innehålla en prövning av tillåtlighet enligt Natura 2000 bestämmelserna.

Områdesanvändningsbesked

Länsstyrelsen avstyrker förslagen om tidigt besked, s.k. områdesanvändningsbesked. Länsstyrelsen anser att en avvägning av statens intressen på ett bättre sätt kan omhändertas i en statlig planeringsprocess. Här kan fortsatt lagstiftningsprocess förslagsvis inhämta resultaten från förstudien Nationell fysisk planering (Ds 2023:28).

Om regeringen går vidare med förslaget om områdesanvändningsbesked anser Länsstyrelsen att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör förtydligas att områdesanvändningsbeskedet avser just tillämpningen av hushållningsbestämmelserna.

Påverkan på följande prövningar

Länsstyrelsen ställer sig tveksam till syftet med områdesanvändningsbeskedet i förhållande till processen för beslut. Enligt förslaget bör ett områdesanvändningsbesked vara bindande för efterföljande prövning. Det innebär att det inte ska ske någon ny prövning av hushållningsbestämmelserna i samband med en efterföljande ansökan om tillstånd enligt dessa lagar eller en annan ansökan om prövning. Farhågan som Länsstyrelsen ser uppstår när en prövningsinstans ska bedöma val av bästa plats för verksamheten.

För de flesta planerade anläggningar för vindkraft som idag inkommer till länsstyrelsen kan verksamhetsutövarna enligt den föreslagna lagstiftningen begära ett områdesanvändningsbesked. Beskedet innebär enligt förslaget inte att verksamhetens tillåtlighet prövats utan är bara att en kontroll av förenligheten med hushållningsbestämmelserna.

I dagsläget görs denna bedömning till viss del i samrådsförfaranden där länsstyrelsen kan påtala om det föreligger tydliga konflikter mellan den tänkta verksamheten och utpekade riksintressen. Verksamhetsutövaren kan då på eget initiativ anpassa verksamheten eller lokaliseringen av densamma. Länsstyrelsen uppfattar utredningens förslag som att även regeringens prövning ska vara en separat process. Det bör i de flesta fall innebära att en verksamhetsutövare inte får ett snabbare tillstånd om denne väljer att först få ett områdesanvändningsbesked och sedan en tillståndsprövning. Sammantaget förefaller den föreslagna lagstiftningen inte förbättra eller effektivisera prövningsprocessen för dessa typer av verksamheter.

Miljömålen

Ur ett miljömålsperspektiv anser Länsstyrelsen att det är svårt att se vilka fördelar en ny lag för hushållningsbestämmelserna skulle innebära. Miljömålen infördes samtidigt som många miljölagar samlades i miljöbalken. Stora delar av syftet med miljömålsarbetet handlar om att efterlämna en hållbar miljö, natur och samhälle till nästa generation. Utredningens förslag kommer att frånga principen

om att reglerna om miljöbedömning är samlade på ett och samma ställe i miljölagstiftningen. Om förslaget går igenom kommer det inte finnas någon sammanhållen möjlighet till prövning av miljöpåverkan och bevarandet av våra naturresurser. Det riskerar att bli spretigt och svårt att få en överblick av en verksamhets samlade miljöpåverkan. Vidare finns en risk att det inte blir samma helhetsbild och alternativavvägning med avseende på vilken miljöbelastning en exploatering och markanvändning kommer att innebära. Länsstyrelsen anser att det utifrån ett miljömålsperspektiv vore lämpligare att se över och uppdatera kap. 3 och 4 i miljöbalken utan att brytas loss regleringen ur balken.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Georg Andrén med planhandläggare Jonas Meyerdahl som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf. länsråd Cecilia Tisell, avdelningschef Tomas Sahlström enhetschef Anna Persson och rättschef Ingela Alverfors deltagit.